

ג. לדעת הרשב"א (בתורת הבית ו, ד ובתשובה תקי), לא כילת חולין צריך כוונה בנטילה [ורק לחולין שנעשו על טהרת תרומה אין צריך כוונה]. והרא"ה חולק. ודעת רוב הפוסקים כהרא"ה, ואולם לכתחילה מחמירים כדעת הרשב"א (עפ"י משנ"ב קנט ס"ק עה. ועחז"א כה, ג-ו).
 ד. יש אומרים שלפי דעת תנאים אחת, אף נטילת ידים לחולין צריכה כוונה (כן פירש הר"ש בדעת התוספתא מכשירין ב. וכ"כ בטורי אבן בדעת רבי יוחנן בחולין לא, ואולם דבריו שלא כהתוס' שם שכתבו שמודה רבי יוחנן בנטילת ידים. וע' גם באגרות משה אה"ע ח"ד יד).

דף יט

יח. א. גל שנתלש ובו ארבעים סאה, וכן זרם של מי גשמים – האם הם מטהרים?
 ב. טבל ולא הוחזק – מה דינו? הוחזק לדבר אחד – האם הוחזק לדבר אחר?
 ג. טבל ואחר כך הוחזק – מהו?
 ד. מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות וירדו שנים וטבלו – מה דינם?
 ה. האם אומרים 'גוד אחית' או 'גוד אסיק' לענין טבילה? גממיות בנחל ששטף מי גשמים עובר ביניהן, האם אפשר לטבול בתוכן?
 ו. כמה מעלות יש בשמירת בגדים לטהרות, ששמירה לזו אינה שמירה לשלמעלה ממנה?
 א. גל שנתלש ובו ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים – טהורים, ומטבילים באחד מראשיו הנוגעים בארץ, אבל אין מטבילים בכיפה – אמצעיתו של הגל העומד באויר.
 הרמב"ם (מקואות ט, יז) מפרש בגל שנתלש מן הים, וטובלים בראשים הנוגעים בארץ ולא בכיפה. ומשמע בכסף-משנה שזהו מגזרת חכמים, שלא יאמרו כשר לטבול בזוחלין. ויש חולקים.
 ורבנו תם פירש במי מעין, אבל בים אין מועילה טבילה בגל כלל, כי אין מקוה מטהר בזוחלין.
 חרדלית של גשמים (= זרם מי גשמים המקלח מן ההר) אינה מטהרת (אם משום שאין קטפרס חיבור, או אפילו כשיש בחרדלית עצמה ארבעים סאה, אין מי גשמים מטהרים אלא באשבורן ולא בזוחלים. ערש"י ותוס').
 ב. לחולין אין צריך כוונה, מה שאין כן למעשר ולמעלה ממנו, אם טבל ולא הוחזק (= לא נתכוין) להם – כאילו לא טבל (ואסור במעשר אף בנגיעה. הנצי"ב. ובשפ"א לא משמע כן). ולדברי רבי מאיר המעשר כחולין לענין זה, שאם הוחזק לחולין מותר במעשר.
 א. כן משמע מפשטות הסוגיא. ואולם החזו"א (קכט) צדד שלפי האמת יתכן שמודה רבי מאיר שהוחזק לחולין אסור למעשר.
 ב. לרבי יוחנן (בחולין לא), טבילת כל הגוף לחולין צריכה כוונה, ובכלל זה טבילת גדה. והתוס' כתבו שטבילת ידים קלה מטבילת כל הגוף ולכו"ע אינה צריכה כוונה, כסתם משנה במכשירין. וכן לענין דינים דרבנן, יש אומרים שמודה רבי יוחנן שאין צריך כוונה (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"ד יד).
 טבל והוחזק לקל – לא הוחזק לחמור ממנו. הוחזק לחמור – הוחזק לקל.
 מבוואר בסוגיא (ומפורש ברש"י) שמעלות דרבנן הן, אבל מהתורה טהור לכל.
 לכאורה משמע בסוגיא שטבילת אדם וטבילת כלים שוים, ואולם יש לומר שבכלים לא החמירו, ואם טבלם ללא כוונה – טהורים למעשר (עפ"י שפת אמת, ע"ש).
 דינים נוספים ע' בחולין לא.

ג. טבל ועודהו רגלו אחת במים – אפילו החזיק עצמו בתחילה לדבר קל, יכול עתה להחזיק עצמו לדבר חמור כקודם טבילה. לדברי רבי פדת זהו רק לרבי יהודה אבל חכמים חולקים, ולפי 'איכא דאמרי' רב נחמן בשם רבה בר אבובי חולק וסובר שהכל מודים בדבר.

יצא מן המים (ועודנו לח מן הטבילה); אם לא הוחזק מתחילה – מחזיק עצמו עכשיו למה שירצה, ואם החזיק עצמו לדבר קל, שוב אינו מחזיק עתה לדבר חמור.

הרמב"ם השמיט דין זה, בין כשעודהו רגלו במים בין כשכבר יצא. ונראה הטעם לפי שפוסק דלא כרבי יהודה, הלכך אין מועילה החזקה לאחר טבילה כלל (עפ"י זבח תודה. וע' מרומי שדה).

ד. מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות וירדו שנים וטבלו בזה אחר זה – הראשון טהור והשני טמא. אמר רבי יהודה: אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים – אף השני טהור, שרואים את המים שעל גופו כאילו הם במקוה עצמה ('גוד אחית'). ונחלקו שתי לשונות בדברי רב נחמן בשם רבה בר אבובי האם מחלוקתם אמורה רק בטבילה למעלות דרבנן (כגון האונן ומחוסר כפורים שצריכים טבילה. רש"י) אבל טבילה מטומאה לטהרה דברי הכל השני טמא. או להפך, מחלוקת מטומאה לטהרה אבל במעלות דרבנן דברי הכל אף השני טהור.

סוגיא דתלמודא כלשון אחרונה, שמחלוקת מטומאה לטהרה אבל במעלות דרבנן דברי הכל השני טהור (ספר הישר לרבנו תם, תשובה סג). והרמב"ם לא פסק כרבי יהודה, ולעולם השני טמא.

ה. לדברי רבי יהודה אומרים 'גוד אחית' לענין מעלות דרבנן או אף טומאה דאוריתא כאמור, אבל לא 'גוד אסיק', כגון מי שטבל ועדיין רגלו אחת במים, אי אפשר להטביל מחטים וצינוריות במים שבראשו. וכן שלש גממיות (= גומות) בנחל (= בקרקע הערוץ), העליונה והתחתונה של עשרים סאה והאמצעית של ארבעים סאה, וחרדלית (= שטף מים, זרם) של גשמים עוברת ביניהם – מטביל בתחתונה אבל לא בעליונה. ולרבי מאיר מטביל אף בעליונה. וחכמים אומרים (תוספתא מקואות ג) אין מטביל אלא באמצעית.

א. הרמב"ם (מקואות ה, ח) פסק כחכמים שאין מטביל בעליונה ובתחתונה אלא באמצעית. יש מפרשים שחכמים מודים ל'גוד אחית' או ל'גוד אסיק' ומ"מ אין טובלים אלא באמצעית כי אין הזוחלים מערבים את המקואות (עפ"י כסף משנה והתם סופר יו"ד רט בדעת הרמב"ם. וע' שו"ת הריב"ש רצב; דבר אברהם ח"א יח, ז-י).

ב. היו שתי גממיות, בכל אחת עשרים סאה; לדברי רבנו תם והרשב"א (גטין טז) ותורי"ד, אין לטבול בתוכן שהקטפרס אינו חיבור. ולפירוש ר"י אפשר שמועיל לטבול בתחתונה (עפ"י תוס').

ו. ארבע / חמש מעלות בבגדים זו מעל זו; בגדי עם הארץ מדרס לפרושים (האוכלים חולין בטהרה). בגדי פרושים; לחכמים – מדרס למעשר-שני, ולרבי מאיר – המעשר כחולין לענין מעלות טהרה. בגדי אוכלי מעשר – מדרס לתרומה. בגדי אוכלי תרומה – מדרס לקודש. בגדי קודש – מדרס לחטאת (= מי חטאת). [שמירת אוכלי חולין על טהרת הקודש, מחלוקת התנאים אם דינה כשמירה לחולין או לתרומה או לקודש].

א. הלכה כחכמים שחמש מעלות הן (רמב"ם אבות הטומאות יג, א).

ב. התוס' צדדו לומר שעם הארץ אינו מטמא במדרס ובהיסט כוב אלא אצל תרומה, אבל לחולין לא גזרו עליו אלא טומאת מגע, ובגדיו טמאים מדרס משום החשש שמא ישבה עליהן אשתו נדה. ובתורי"ד חולק וסובר שהם כזבים לכל דבריהם ושלכך בגדיהם טמאים מדרס.